

Voorwoord

Terwijl een groot deel van Nederland het rustig aandoet vanwege de zomervakantie, wordt er in onze sector extra hard gewerkt. Zeker nu de zomer zich van zijn warmste kant laat zien. Wat automatisch betekent dat we extra behoefte hebben aan CO₂. Technisch doen we er alles aan om via de modems de levering zo goed mogelijk te verdelen. Vooral de inrichting van MyOCAP geeft individuele tuinders meer inzicht in hun gebruik. Inzicht dat kan helpen om het gebruik van CO₂ beter te plannen, zoals ook Frans Kouwenhoven uit De Lier op pagina 3 weet te melden.

Verder in dit nummer van de nieuwsbrief aandacht voor 'Het Nieuwe Telen' over gedoseerd en gecontroleerd telen. Sjaak Bakker, Manager Wageningen UR Glas-
tuinbouw vertelt op pagina 4 over de mogelijkheden om zo energiebesparend mogelijk te werken in de glastuinbouw.

Dat energiebesparing een hot issue is in de glastuinbouw is ook terug te lezen in het artikel op pagina 2 van Marc Grootsholten van het Improvement Centre in Bleiswijk. Daar wordt veel onderzoek gedaan naar nieuwe teelttechnieken en de energiebehoefte.

Bij deze roep om energiezuiniger te werken sluit het OCAP-concept naadloos aan. De levering van zuivere CO₂ zorgt voor een stevige voedingsbodem voor Het Nieuwe Telen.

Met vriendelijke groet,
Hendrik de Wit

Inhoud

Tuinbouwrelatiedagen
Gorinchem geslaagd

Improvement Centre

Modems

Interview
Frans Kouwenhoven

www.ocap.nl vernieuwd

Telen op het scherpst
van de snede

Tuinbouwrelatiedagen Gorinchem geslaagd

Frank Heij: "Wij hebben een heel goede beurs gehad. De sfeer was positief en ontspannen.

De klanten die onze stand bezochten, waren natuurlijk wel kritisch, maar ook

reëel. Ze vinden het jammer dat we met problemen kampen, maar zijn niet negatief over OCAP.

We streven er samen naar dat het aankomende jaar weer beter gaat."

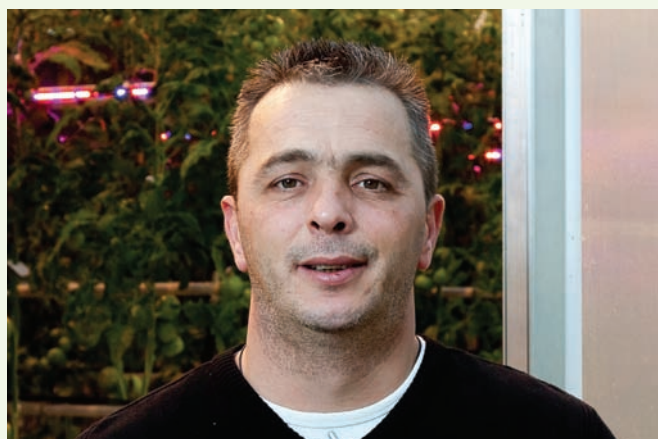
Improvement Centre test voor de tuinder

Het Improvement Centre in Bleiswijk is hét praktijkcentrum voor het optimaliseren van teeltprocessen in de glastuinbouw. Er worden onderzoeken en proeven gedaan op het gebied van teeltprocessen en techniek, waar tuinders hun voordeel mee kunnen doen. Marc Grootsholten, directeur van het Improvement Centre: "Wij vertalen fundamenteel onderzoek in praktijkgerichte onderzoekscases." OCAP is als sponsor nauw betrokken bij het Centre.

Het Improvement Centre is in 2006 opgericht door een aantal telers. Grootsholten: "Het Improvement Centre is een alternatief voor de reguliere onderzoeken in de glastuinbouw, die vaak op kleinschalige manier worden opgezet. Je hebt het dan over tests op 5 tot 150 m². De resultaten zijn dan vaak niet echt bruikbaar in de praktijk." In het Improvement Centre worden onderzoeken op bedrijfsniveau ingestoken. "Als tuinders bijvoorbeeld overwegen een nieuwe teelttechniek in de kas toe te passen, dan vertalen wij dat in een praktische proef", zo legt Grootsholten uit. "Wij hebben elf afzonderlijke kassen van elk ongeveer 1.000 m². Zo kunnen we realistisch en onder perfecte omstandigheden teeltprocessen voor de glastuinbouw uittesten. Tuinders kunnen zo van tevoren nauwkeurig inschatten hoe bepaalde technieken, producten en innovaties praktisch uitwerken in een productiekas. Daardoor vermijden ze grote risico's."

Schaalgrootte door samenwerking

Als er veel belangstelling is voor een nieuwe techniek of product, dan worden er fondsen geworven voor een proef. "Door samen te werken kunnen we subsidies en gelden vanuit het productschap en van telers bij elkaar leggen en de kosten van een test relatief laag houden. Als participant in het praktijkcentrum kun je in een beschermde praktijkomgeving producten en procedures testen en onderzoeken", aldus Grootsholten. "Participanten zijn vooral producenten van tuinbouwproducten, leveranciers en (teelt)technische onderzoekers. Maar het is ook interessant voor telersverenigingen van groenten en bloemen en grote kwekerijen."

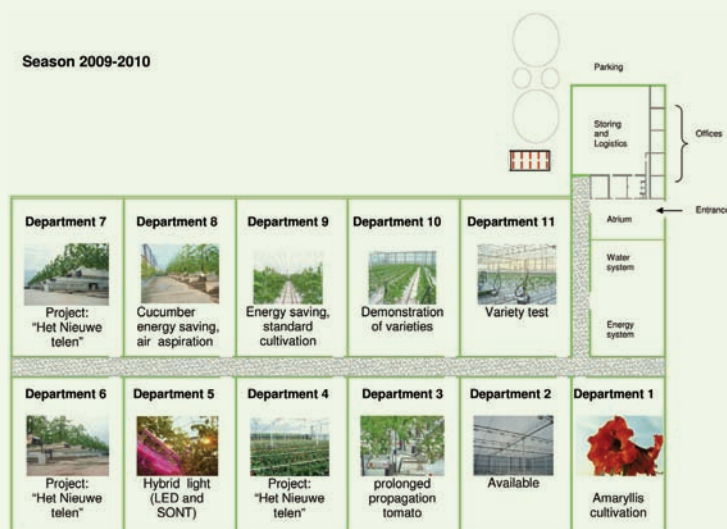

Marc Grootsholten, directeur Improvement Centre

Het Nieuwe Telen

Inmiddels draait het Improvement Centre het vierde teeltseizoen. Grootsholten: "De eerste twee jaar hebben we bijvoorbeeld een test gedaan met tomaten in een gesloten kas en extra belichting. De oogst bleek maar liefst 70% hoger uit te vallen dan gemiddeld. Een dergelijk resultaat behaalden we ook bij een komkommertest. Het is dan aan de tuinders om te beslissen of ze er extra investeringen voor over hebben om grotere oogsten te realiseren."

Ook energiebesparing is een hot issue in de glastuinbouw. Het Improvement Centre is daarom volop bezig met Het Nieuwe Telen. Grootsholten: "In 2020 wil de overheid alle nieuw te bouwen kassen energieneutraal hebben. We zijn nu met verschillende gewassen aan het testen hoe je dat kunt aanpakken. Hoeveel energie heb je voor de teelt nodig? En hoe win je daarvoor in de zomer genoeg warmte terug?" Grootsholten geeft aan dat deze proeven een constant proces zijn. "We stellen onze visie voor 2020 steeds weer bij. En doordat steeds meer telers betrokken zijn bij het Improvement Centre, wordt die visie steeds meer praktijkgericht." Kijk voor meer informatie over het Improvement Centre op www.improvementcentre.nl.

Tuinders profiteren van voordelen modems

Het is voor uw bedrijf essentieel dat uw CO₂-afname precies afgestemd kan worden op uw behoeftes. Een belangrijke rol daarin is weggelegd voor de geïnstalleerde modems. In principe zijn alle tuinders nu voorzien van het speciale modem, waarmee OCAP de algehele CO₂-levering beter kan reguleren. Dit zorgt onder meer voor een behoorlijke reductie van leveringsonderbrekingen.

Ander belangrijk voordeel van het modem is de extra informatie die tuinders kunnen inwinnen over hun CO₂-gebruik. Via de MyOCAP-button op de OCAP-website kunt u binnenkort op afstand uw meterstanden bijhouden en uw verbruik monitoren. Enkele tuinders zijn nu aan het proefdraaien met MyOCAP en

de terugkoppeling is positief. Ook kunt u uw eigen archief aanleggen over de CO₂-afname, door gebruik te maken van de rapportage- en grafiekfuncties.

Daarnaast ervaart u minder overlast van storingen in de aflever-set; OCAP kan op afstand snel de storing analyseren en vaak ook op afstand verhelpen. Door de analyse vooraf kan OCAP een storing ook ter plaatse sneller verhelpen.

Onlangs konden tuinders via een keuzeformulier hun voorkeur voor de manier van beperken opgeven. Meer dan 90% van de tuinders is positief over besturing op afstand en koos het modem voor een eerlijke CO₂-verdeling. Herbert Wooning, orchideeënteler in Bleiswijk, testte het modem: "Ik begrijp het nut van het modem en de regulering van de CO₂-levering voor OCAP erg goed. De opzet van MyOCAP vind ik leuk omdat je zo makkelijk je CO₂-opname kunt zien."

Frans Kouwenhoven kan OCAP-CO₂ niet meer missen

Als 21-jarige startte Frans Kouwenhoven in 1982 al zijn eigen bedrijf. Kouwenhoven koos voor sla en tomaten in de grond. Inmiddels teelt hij amaryllis. Een teelt waarbij CO₂ een uiterst belangrijke rol is gaan spelen. Kouwenhoven: "Het is altijd mijn passie geweest een goed bedrijf op te bouwen. Dat is samen met mijn vrouw gelukt."

In 1987 stapte Kouwenhoven over op hoge draadtomaten op substraat. Vijf jaar later is hij paprika's gaan telen. "Toen was er voor het eerst sprake van vloeibare CO₂. Er kwam een grote tank van Hydro Agri op het bedrijf, die dosering van vloeibare CO₂ mogelijk maakte", aldus Kouwenhoven.

Kouwenhoven's hart bleek niet bij paprika's te liggen en zijn familie stimuleerde hem over te stappen op amaryllis. "Ik begon

in oktober 1994 met 2000 m² amaryllis en in 1997 was dat gegroeid tot de volledige kas, zo'n 9500 m²." Omdat de vloeibare CO₂ zo goed werkte bij paprika's, besloot Kouwenhoven het ook uit te proberen op amaryllis. "Eigenlijk bij toeval, omdat ik dat systeem al in huis had. Het bleek verbazend goed te werken; mijn amaryllisrassen werden vitaler, sterker en groener."

Na een verhuizing in 2000 naar De Lier moest Kouwenhoven de tank noodgedwongen wegdoen. "We begonnen daar met 18.000 m² amaryllis. Het was jammer, maar een nieuwe tank was erg kostbaar. Dus toen OCAP in 2005 op de stoep stond, greep ik mijn kans. Ik wist natuurlijk al dat CO₂ inderdaad prima werkte voor mijn teelt. Het contract was dan ook snel getekend", vertelt Frans. De CO₂ van OCAP bleek een goede oplossing voor de alsmaar rijzende energieprijzen. Kouwenhoven: "Het heeft veel voordelen. Je bespaart een hoop aardgas, je bent niet afhankelijk van de weersomstandigheden en kunt toch CO₂ doseren."

Uiteraard heeft ook Kouwenhoven last van de storingen. "Maar ik zou het niet meer kwijt willen! Als het werkt, en gelukkig is dat meestal zo, dan is het perfect voor mijn teelt. Bij een storing moet je weer stoken om de ketel aan te houden. Dat is verre van ideaal; het klimaat in de kas gaat naar de knoppen en je hebt extra gaskosten."

Kouwenhoven ziet het werken met het modem wel zitten. "Het voordeel is dat je weet waar je aan toe bent. Als je zeven uur mag doseren à 200 kilo per uur, is dat dus 1400 kilo in totaal. Dan kan ik van tevoren instellen dat ik 's ochtends, als het klimaat in de kas nog gunstig is, CO₂ doseer met de ketel. 's Middags kan ik dan volop doseren met CO₂ van OCAP. Een prima oplossing!"

Telen op het scherpst van de snede

Het zal u niet ontgaan zijn: er moet worden bezuinigd in Nederland. En dat gaat iedereen raken in de portemonnee. Ook de tuinbouw moet er aan geloven als we afgaan op de voorstellen voor het aanpassen of afschaffen van de lagere energiebelasting. Zijn de gasprijzen net weer een beetje gezakt na de piek in 2008, komt er uit een geheel andere hoek weer een verhoging van de prijs aan.

Als de afschaffing van de lage energiebelasting doorgezet wordt, hakt dat er flink in voor de glastuinbouw. Tot 170.000m³ zou de belasting ongeveer 12 ct per m³ omhoog gaan en tussen de 170.000 en de 1 miljoen m³ met 2 cent. Kortom: bij een verbruik van 40m³ en 2,5 ha, betekent dat een lastenverhoging van ruim € 30.000 of € 1,20 per m². Dat is fors, zeker gezien de toch al niet gemakkelijke situatie waarin de sector zit. Het hangt van het nieuwe kabinet af of deze maatregel doorgaat. Maar zo ja, welke opties heb je dan nog als ondernemer om het energiegebruik verder te verminderen? Er is dan tenslotte weinig ruimte voor investeringen. Dat vraagt om een nieuwe aanpak: "Het Nieuwe Telen".

"Het Nieuwe Telen" is de tuinbouwvariant van de campagne "Het Nieuwe Rijden", om zuiniger te rijden. Hoe zuinig je auto ook is ontworpen, als je vol gas geeft blijft het verbruik hoog. Daar zit de crux: gedoseerd en gecontroleerd is beter. Hoe? Met een combinatie van verschillende stappen. Niet langer droogstoken met de minimumbuis, de ramen op een kier en meer schermen leveren al gauw 30% besparing op.

Telen op het scherpst van de snede betekent afwijken van de platgetreden paden en nieuwe teeltveraring opbouwen. Er zijn volop mogelijkheden om daarin gecoacht te worden. Het Improvement Centre en Wageningen UR Glastuinbouw hebben de handen ineengeslagen om ondernemersgroepen te ondersteunen via het initiatief: 'Samenwerken aan Vaardigheden'. Dat levert soms onverwachte positieve effecten op. Zo zijn er bij komkommers aanwijzingen dat schimmelziekte *Mycosphaerella* minder voorkomt in kassen met aangepaste ontvochtiging. Als dat klopt, gaat minder energieverbruik niet gepaard met minder productie en slechtere kwaliteit, maar juist met méér en béter. Dat is pas een stimulans voor "Het Nieuwe Telen". Kijk, op weg naar de toekomst, even op de routekaart van Kas als Energiebron (www.kasalsenergiebron) en sluit je aan bij het peloton van ondernemers die warmlopen voor de toekomst.

Sjaak Bakker

Manager Wageningen
UR Glastuinbouw

Vernieuwde website OCAP: uitgebreid en gebruiksvriendelijk

Misschien hebt u het al gezien: de website van OCAP is flink uitgebreid en helemaal geüpdatet. Op de homepage is altijd actueel nieuws te vinden, naast algemene informatie over OCAP. Met de overzichtelijke navigatie aan de linkerkant kunt u informatie vinden over zowel de tuinbouw- als de transporttak van OCAP.

Onder 'OCAP Tuinbouw' is onder meer praktische informatie te vinden over de waarde en het gebruik van CO₂ en de leveringsgebieden. Ook vindt u hier technische informatie over afleversets en alle nieuwsbrieven. Bij 'OCAP Transport' wordt aandacht besteed aan het netwerk en verschillende OCAP-gerelateerde projecten. Binnenkort is ook de 'My OCAP'-button beschikbaar voor alle tuinders. Hiermee kunt u persoonlijk inloggen en krijgt u inzicht in uw precieze afname. Dit helpt u bij het optimaliseren van de dosering en de inkoop van CO₂ bij OCAP.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van OCAP

ocap co₂ v.o.f.

Havenstraat 1

Postbus 78

3100 AB Schiedam

T 010 246 12 80

F 010 246 12 86

www.ocap.nl

info@ocap.nl

Tekst en redactie P&B Communicatie, Beesd

Fotografie Carel Kramer Fotografie

Ontwerp Opera Graphic Design, Breda

Druk Drukkerij de Eendracht, Schiedam